

אורות השבת

גליון מס' 861

בטאון הרבנות והמועצה הדתית באר-שבע
וממלכת התורה בעיר האבות שע"י רשת מוסדות "קול יהודה"

מנהל מערכת
הרב אברהם טריקי

פרשת השבוע
ויקרא

עורך
הרב עוזיאל אדרי

דבר רב העיר שליט"א

מנחת עני

ונפש פי תקריב קרבן מנחה לה' סלת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן ונתן עליה לבנה.

(ויקרא ב, א)

ונפש כי תקריב: לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא במנחה,

מי דרכו להתנדב מנחה – עני, אמר הקב"ה מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו. (רש"י)

המקור לדברי רש"י הללו, הוא מדברי הגמ' (מנחות קז, ב): 'אמר רבי יצחק, מפני מה נשתנית מנחה שנאמר בה נפש. אמר הקב"ה, מי דרכו להביא מנחה – עני, מעלה אני עליו כאילו הקריב את נפשו לפני'. וכיצא בזה מבואר במדרש (קהלת רבה ד, א): 'אמר הקב"ה, חביב עלי מלוא קומצו של עני מנחת נדבה, ממלוא חופניו של כהן גדול קטורת הסמים'. הרי לפנינו מפורש, כי חביבה מנחת העני לפני ה' הגם שאין בה כי אם קומץ סולת – יותר מעולות חבשים הבאים מן הבקר והצאן, יען כי 'בנפש' האדם חפצו, וזה העני אשר הקריב מסלתו קרבן לה', הרי הוא כמי שהקריב את נפשו. ורמז ברור לזה נמצא בדברי הכתוב (בראשית ד, ג-ד) 'ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה' והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו, ופרשו חכמי המוסר מה בן קרבן קין – לקרבן הבל: לפי שקין לא הקריב את קרבנו אלא 'מפרי האדמה', אך לעומתו הבל צירף גם נפשו לקרבן ו"ש הביא' גם הוא' כלומר הביא גם את עצמו, והבן.

וגדולה מזו מצאתי בספר 'חוט של חסד' (לבעל השבט מוסר) אשר ביאר בזה דברי הכתוב (שמות יז, יב) 'ויקח יתרו חותן משה עולה חבשים לאלוהים'. ודקדק הרב, הלא מן הראוי היה לומר 'ויקריב' יתרו, שהרי קרבן מקריבים ולא לוקחים. ומכאן חידש, שבאמת יתרו לא הקריב בפועל עולה חבשים, אלא עצם הדבר שהכניע את לבו והניח כבודו של עולם ובא למדבר שממה כדי לחסות תחת צלו של משה, מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב עולה חבשים לאלוהים. יען כי תכלית הקרבן הוא שברון הלב, כמ"ש (תהלים נא, יט) 'זבחי אלוהים רוח נשברה לב נשבר וגדולה אלוהים לא תבזה', עכ"ל ד' החידים.

ובשכר זאת נבין, מדוע בכל הקרבנות הקפידה תורה שלא להעלות על המזבח חמץ ושאר, כמאמר הכתוב (ויקרא ב, א) 'כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'. ואילו לגבי מנחת עני אדרבה צויה הכתוב שתהא מנחתו דוקא מסולת – 'סולת יהיה קרבנו!' ברם לפי המבואר יובן היטב, שכן כאמור עיקר הקרבן הוא להכניע לב החוטא, ולכן בדין הוא שלא יהא בקרבנו שאור אשר בטבעו להתפחית את הבצק ובוה מסמל הוא את מידת הגאווה שהיא ההיפך משפלות הרוח ושברון הלב. אך לעומתו העני אשר בעצם מנחתו גילה שברון לב עד כדי 'את נפשו הוא מקריב', שוב אין מניעה שקרבנו יהא כל כולו 'סולת מנחה', והבן.

ואולי ירצה בזה דברי המשנה (מנחות קז, א): 'נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח, ובעולת העוף אשה ריח ניחוח, ובמנחה אשה ריח ניחוח. לומר לך, אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון את לבו לשמים'. ויש להעיר, היכן נרמז בפסוקים אלו כוונת הלב – 'ובלבד שיכוון את לבו לשמים'. ברם לפי המבואר שעיקר הקרבן הוא שברון הלב ולזה ברור ופשוט שצריך כוונת הלב לעיכובא, אפשר שזה עומק כוונת המשנה: כשם שמנחת העני באה כולה מכוונת הלב, שהרי העלה עליו הכתוב כאילו 'הקריב את נפשו' – כך צריך המקריב עולת בהמה להשפיל רוחו ולהכניע את לבו לפני ה', יען כי זה תכלית קרבנו. ו"ש 'אחד המרבה ואחד הממעיט' – ובלבד שיכוון את לבו לשמים!'

וזה לענ"ד עומק דברי הגמ' (שבת פח, ב): 'אמר רבי יהושע בן לוי, בשעה שעלה משה למרום, אמר מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מה לילד אישה בימינו, אמר להן לקבל תורה בא. אמרו לפנינו, חמדה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבע דורות קדם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם וכו'. אמר לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה, אמר לפניו רבש"ע מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל פיהם. אמר לו אחח בכסא כבדי וחזור להן תשובה... אמר להן, למצרים ירדתם לפרעה השתעבדתם תורה למה תהא לכם... קנאה יש ביניכם יצר הרע יש ביניכם, מיד הודו לו להקב"ה שנאמר ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ... והנה מאמר זה קשה מאוד להולמו מתחילתו ועד סופו. ראשית, וכי המלאכים לא הבינו שעשרת הדברות שהם יסוד כל התורה כולה – אינם שייכים אצלם כלל, עד שבא משה והאיר את עיניהם בזה. ועוד צ"ב, מדוע נתיירא מהם משה שמא ישרפוהו בהבל פיהם עד שביקש את עזרתו של הקב"ה, והלא בקל יכל להשיבם תשובה זו. וביותר יפלא מה שהשיבו הקב"ה 'אחח בכסא כבדי', וכי אחיה בכסא הכבוד היא פתח מילוט מפני טענת המלאכים. ובכלל מדוע הוצרך לאחח בכסא הכבוד כדי להשיבם תשובה פשוטה זו.

המשך דבר רב העיר במדור "אורות הכשרות"

דבר העורך

המגיפה היא גוג ומגוג

כתב בספרי (במדבר פ"ח): צא וראה איזו היא מלחמה שישיראל נושעים בה מלחמת גוג ומגוג, שנאמר 'ויצא ה' ונלחם בגויים' ואחר כך נאמר 'וזהו ה' למלך על כל הארץ', ביאת המשיח והגאולה השלימה. וכתב שם הנצי"ב מוואלאחין זיע"א: לא תהיה מלחמת גוג ומגוג אלא סמוך לביאת המשיח מגיפה גדולה תבוא לעולם. וכתב במדרש שיר השירים (פ"ב, ד): 'עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו', אמר רבי חייא בר אבא סמוך לביאת המשיח מגיפה חדר גדול בא לעולם, הגיע זמנה של ערלה להיזמר ומלכות הרשעה שתכלה, 'וקול התור נשמע בארצנו' זה קולו של מלך המשיח הגיע זמנו של ישראל להיגאל ומלכות שמים שתתגלה.

ברכת לבית אור ומקור

הרב עוזיאל אדרי

רב המרכז הרפואי "סורוקה"

וק"ק 'שבטי ישראל' שכונה יא' באר שבע

לוח זמנים שבועי

לוח הזמנים	יום א'	יום ב'	יום ג'	יום ד'	יום ה'	יום ו'	שבת קודש
מדיק לבאר-שבע	29.03.20	30.03.20	31.03.20	1.04.20	2.04.20	3.04.20	4.04.20
עלות השחר	5:15	5:14	5:12	5:11	5:09	5:08	5:06
זמן טלית ותפילין	5:22	5:21	5:19	5:18	5:16	5:15	5:14
זריחה - הנץ החמה	6:37	6:36	6:35	6:34	6:32	6:31	6:30
סוף ק"ש לדעת מג"א	9:00	8:59	8:58	8:58	8:57	8:56	8:55
סוף ק"ש לחז"ל והגר"א	9:38	9:37	9:36	9:35	9:35	9:34	9:33
סוף ברכות ק"ש	10:40	10:40	10:39	10:38	10:38	10:37	10:37
חצות יום ולילה	12:46	12:46	12:45	12:45	12:45	12:44	12:44
מנחה גדולה	13:17	13:17	13:17	13:17	13:16	13:16	13:16
פלג המנחה	17:57	17:57	17:58	17:58	17:59	17:59	18:00
שקיעה	19:00	19:01	19:02	19:02	19:03	19:04	19:04
צאת הכוכבים	19:16	19:16	19:17	19:18	19:18	19:19	19:20

ברכת הלבנה

החל מליל רביעי ד' ניסן (1.4.20).

סוף זמנה ליל רביעי אור לל"ד ניסן עד שעה 5:36 (7.4.20).

זמני הדלקת הנרות

ויקרא

עם זו

18:39

19:31

20:16

פרשת השבוע:

הפטרה:

כניסת השבת:

יציאת השבת:

רבנו תם:

שימו לב! הזמנים לפי לשעון קי"ץ

העלון טעון גניזה.

אורות הפרשה

דיבור חביב עלי יותר מן הכל

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר (א, א), כתב המדרש רבה (ויקרא פ"א, ו) נאמר יש זהב ורוב פנינים וכלי יקר שפתי דעת' (משלי כ, טו), רבי תנחומא פתח יש זהב זה נדבת הזהב של ישראל למשכן, ורוב פנינים זה נדבת הפנינים של נשיאים, וכלי יקר שפתי דעת' זה נאמר על משה רבינו לפי שנפשו של משה הייתה עגומה עליו ואמר הכל הביאו את נדבתן למשכן ואני לא הבאתי, אמר לו הקב"ה חייך שדיבורך (שפתי דעת) חביב עלי יותר מן הכל שמכולן לא קרא הדיבור **ויקרא אל משה וידבר ה' אליו** אלא למשה, הרי שחביבים דברי תורה על הקב"ה מכל באי עולם.

תרומת הזהב הגברת הרחמים

ותמה בספר שם משמאל (ויקרא שנת תרע"ב) ומדוע באמת לא הביא משה רבינו ע"ה תרומה למשכן וכי מי עיכב בעדו. **מבאר ה'בן לאשרי'** שמשה היה בשמים בחטא העגל ולכן לא יכל לתרום למשכן, והביאור הוא שעיקר הקמת המשכן הוא שנעשה מ"זהב", כמו שכתב במדרש רבה (שמות סוף פנ"א) **יבוא זהב המשכן ויכפר על זהב העגל**. וזאת כדי לכפר על "זהב" שנעשה ממנו חטא העגל, וכתב הזהר (ח"ב קמח, א), זהב איהו דינא וכסף איהו רחמי ה"זהב" מסמל את הדין, וה"כסף" מסמל את הרחמים. ורצו להגביר את להגביר את הדינים בעולם וחלילה שליטת הטומאה והסיטרא אחרא, שכל באי העולם ישקעו במשיכה ורדיפה ח"ו אחר החומריות והגשמיות, לכן התיקון לזה לתת את ה"זהב" למשכן לה' יתברך. וזהו שאמרו בחטא העגל 'עשה לנו אלקים' (שמות לב, א) **"לנו" עם הנקודות** גימטריה **"הוי"ה אלקים"**, שרצו לסלק חלילה את שם הוי"ה מן העולם, וביאור הפסוק כך: שפנו הערב רב לאהרן ואמרו לו ת"עשה מהתיבה **"לנו"** רק שם הדין **"אלקים"** בלי שם הרחמים **"הוי"ה"**, שתיבת **"לנו" בלי הנקודות** גימטריה **"אלקים"**.

המשכן, הגברת הרחמים

כתב בעל התניא ב"תורה אור" (פח, ג) נדבת המשכן התרומה הייתה צריכה לבא דווקא מתוך הרגשה של ביטול מוחלט להקב"ה, ומתוך הכרה וידיעה מוחלטת שהקב"ה הוא האין סוף ברוך הוא והיש האמיתי, ואין עוד מלבדו ואפס זולתו ושאין דבר בעולם מבלעדי ה' ושהוא היש האמיתי וכל החומריות והגשמיות הוא כלה ונפסד, ועל כן המתגאה הוא היפך מבניית משכן לה' יתברך, והוא כמו חטא העגל וכאילו עובד עבודה זרה, כדאיתא במסכת סוטה (ד, ב) אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עובד עבודת כוכבים כתי' הכא 'תועבת ה' כל גבה לב' (משלי טז, ה) וכתוב התם 'ולא תביא תועבה אל ביתך' (דברים ז, כו), **מבאר ה'ברכה משולשת'** שהמתגאה עושה את עצמו ליש ודבר חשוב בפני עצמו, ועל ידי זה מעורר דינים רחמנא ליצולן חטא **שבע מלכין קדמאין שמתו** שהם שבע המלכים הקדומים שמלכו לפני תחילתה של מלכות ישראל, המנויים בפרשת וישלח ועליהם נאמר 'וימלך... וימת', ושרשם הרוחני מסמל את עולם התורה שקדם לעולם הזה ונחרב שעליו נאמר **במדרש רבה** (בראשית פ"ג) **"מלמד שהיה הקב"ה בורא עולמות ומחריבין"**. **ובעולם התורה** כל מידה הייתה בפני עצמה בלי להתחשב במידה השניה, מידת חסד לא סבלה כלל את מידת הגבורה וכו' וזהו מידת הגאווה שממנה באים כל מידות הרעות וכל מיני רע שכל אחד אמר אני אמלך, ומתגברת הקליפה ח"ו האומרת אני ואפסי עוד שזה עבודה זרה ממש. ועולמנו **עולם התיקון** נברא לאחריו אשר בו כל מידה מתכללת וסובלת את המידה השניה, כגון חסד שבגבורה וכן גבורה שבחסד וכו'.

לשון שמלאכי השרת משתמשין בו

כתב בתנא דבי אליהו רבא (פ"ד) **ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר** (א, א), הקב"ה קורא למשה **"ויקרא"** בלשון של חיבה לשון שמלאכי השרת משתמשין בו שנאמר **ויקרא** זה אל זה ואמר' (ישעיה ו, ג). מפני מה חביב משה רבינו אצל הקב"ה מכל באי עולם, מפני שחביבים דברי תורה על הקב"ה יותר מכל באי עולם, שדברי תורה מכריעים את ישראל לכף זכות ומחנכים אותם למצוות ומביאים אותם לחיי עולם הבא, משל למלך בשר ודם שיש לו בנים ועבדים הרבה בתוך ביתו, ויש לו למלך עבד זקן ביניהם שהוא מלמד את בניו דרכים נאים ומעשים טובים. ובכל יום ויום כשנוכחים בניו ועבדיו לפניו, מניח המלך את כולם ואוהב את העבד הזקן שיש לו בתוך ביתו, ואמרו לו עבדיו, למה אהבת את העבד הזקן יותר מן הכל, אמר להם המלך אלמלא עבד זקן זה שהוא מלמד את בניי דרכים נאים ונעימים ומעשים טובים, מה יהיה עליהם, כך דברי תורה, הואיל ומכריעים את ישראל לכף זכות ומחנכים אותם במצוות ומביאים אותם לחיי עולם הבא, לפיכך חביב משה רבינו אצל הקב"ה מכל באי עולם, וחביבים דברי תורה על הקב"ה יותר מכל באי עולם ומכל מעשי ידיו שברא.

אורות הכשרות

ולפי הנראה, כאן נגזר המפתח לכל דברינו עד הלום. שכן המלאכים הבינו שיש בידם לקיים תורה ומצוות ולעשות נחת רוח לפני הקב"ה יותר מאשר 'ילד אשה' אשר יצר לבו רע מנעוריו – בקנאה ותאוה וכבוד! וגם משה רבינו הבין לדבריהם ולכן היה מתיירא להשיבם, עד שבא הקב"ה וגילה חפצו במהות שמירת התורה ומצוותיה 'אחוז בכסא כבודי', רוצה לומר: אין לי חפץ בעבדה שאין בה מסירות נפש, כדוגמת המלאכים אשר אין בהם קנאה ותאוה ומובדלים הם מכל צרה וצוקה ואינם צריכים להתגבר על טבעם כדי להרבות בכבודי. אלא חפץ אני ב'תורת האדם' המקריב את נפשו עליה. חזק שהשיב להם משה אחר שאחוז בכסא כבודי – 'למצרים ירדתם לפרעה השתעבדתם', כלומר האם יתכן אצלכם לימוד תורה מתוך קושי של שיעבוד, והבן.

ולחידוד הדברים, יש לנו להוסיף בזה דברי הזהר"ק (פרשת תרומה): 'בכל זמנא דאורייתא מתקיימא בעלמא ובני נשא משתדלן בה (בכל זמן שהתורה מתקיימת בעולם ובני אדם משתדלן בה), כביכול קודשא בריך הוא חזי בעובדי דידו וחדדי בעלמין כללו ושמאי וארעא קיימי בקיומיהו (הקב"ה שמה במעשי ידיו ושמה בכל העולמות שברא, ושמים וארץ עומדים בזכות קיום התורה). ולא עוד אלא קודשא בריך הוא כניש כל פמליא דיליה ואמר לון, חמו עמא קדישא דאית לי בארעא דאורייתא מתעטרא בגינהון (ולא עוד אלא שהקב"ה מכנס כל פמליא של מעלה ואומר להם, ראו עם קדוש שיש לי בעולם שתורו מתעטרת על ידם), חמו עובדי דיד דאתון אמרתון מה אנש כי תזכרנו ואינון כד חמאן חזוה דמאריהון (ראו את אותם בני אדם אשר טענתם מדוע אתה נותן להם את התורה – מה אנש כי תזכרנו, והם שמחים בתורת אדונם), מיד פתחי ואמרי, ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ' (מיד הם מודים ואומרים, מי כעמך ישראל...), עכ"ל. ולפי המבואר, זו אכן תשובה ניצחת למלאכים אשר טענו לפני ה' מדוע אתה נותן תורה לבשר דם – 'תנה הדרך בשמים'. ועל זה משיבם הקב"ה, בואו וראו כיצד אותם 'בשר דם' מתעלים על כל צרותיהם ומוסרים נפשם ללימוד תורתך, ואת התורה שאני חפץ בה! **ובזה** יאירו דברי מרן השו"ע (או"ח סימן צה, ג) אודות מעלת התפילה שתהא בהכנעת הלב, וזה לשונו: 'תפלל דרך תחנונים כעני המבקש בפתח ובנחת, ושלא תראה עליו כמשה ומבקש ליפטר ממנה', ע"ש. שהרי עיקר טעם הקרבות הוא הכנעת הלב, ובה נשתבחה מנחת העני – יותר מכל הקרבות. ואמנם בזמן הזה אשר בעוונותינו הרבים אין לנו מקדש ולא קרבן שיכפר, מכל מקום התפילה שבידינו היא במקום הקרבות כמ"ש 'ונשלמה פרים שפתינו'. ועל כן, כשם שמנחת העני היא חביבה ביותר לפני הקב"ה כ'קרבן הנפש', כך הוא ממש לגבי 'תפילת העני'. ומי לנו גדול כדוד המלך ע"ה אשר התעטף כעני ואמר (תהלים קב, יא) 'תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו', וכן הוא אומר (תהלים פו, א) 'הטה ה' אוזן ענני כי עני ואביון אני'. וזה הם דברי הזהר"ק (פרשת בלק) על פסוק זה: 'כיון שראה דוד ששערי שמים פתוחים בפני העניים יותר מכל תפילות שבעולם, פשט מעליו בגדי מלכותו ושב על הארץ כעני ואביון והתפלל, שנאמר תפילה לדוד הטה ה' אוזן ענני כי עני ואביון אני', ע"כ תרגומו.

ומעשה הובא במדרש (יקרא רבא ג, ה) אדוות אשה אחת שהביאה לבית המקדש קומץ של סולת, ולזל הכהן במנחתה, באומרו 'ראו מהן מקריבות... מה יש בזה לאכול ומה יש בזה להקריב'. נגלו לכהן בחלום, ואמרו לו: 'את נפשה היא מקריבה ואל תבזה עליה! **אכן** כל עמלינו במאמר זה, נגזר בדברי הגמ' (ראש השנה טז, ב): 'א"ר יצחק כל שנה שרשה בתחילתה – מתעשרת בסופה', ופי' רש"י שם בזה"ל: 'שישראל עושין עצמם רשין בראש השנה לדבר תחנונים ותפילה כעני שנא' תחנונים ידבר רש' (משלי יח, כג). וכיצא בזה מבואר בתוס' שם, וז"ל: 'שמתוך שישראל רשים, לבם נשבר ומרחמים עליהם מן השמים'. ובה גילה לנו הש"ס יסוד גדול, שהתפילה הבוקעת מקירות לבו של האדם בימי הדין מתוך כניעה ושברון הלב כאדם העומד על נפשו, יש בכוחה להגן עליו מפני הפורענות, ולא עוד אלא שמוצטט ששנה זו 'מתעשרת' לו בסופה בכל עניינו. ואכן מכאן מרגלא בפומיה דהגאון ר"ס צ"ל (אור ישראל מכתב ז): 'ולכל הפחות לשבור רוחו בשברון לבב, אשר הוא היסוד הראשי להיות מגן על הסכנה הגדולה המרחפת, וכמאמר חז"ל (ר"ה טז, ב) כל שנה שרשה בתחילתה וכו', עכ"ל.

ואפשר שזה עומק מעלת תפילת ר"ה ויה"כ, יותר משאר תפילות כל השנה. דהנה איתא במדרש שוחר טוב (תהלים קב) על הכתוב פנה אל תפילת הערער: 'אמר רבי יצחק כלפי חזרות אמרו – שאין להם לא נביא ולא כהן ולא בית המקדש שיכפר עליהם, אלא עוד תפילה אחת שנשתייר להם שהם מתפללין בראש השנה ויום הכיפורים, ולא תבזה אותו מהם וכו'. ורבנן אמרי אלו החזרות שהן כמתים במעשיהם ובאין לפניך בראש השנה וביום הכיפורים, ואתה בורא אותן בריה חדשה', עכ"ל. הרי לפנינו גילוי מופלא אודות מעלת תפילת ר"ה ויה"כ, שאפי' 'מתים במעשיהם' נהפכים ע"י תפילה זו ל'בריה חדשה'. ובאמת צריך להבין, כמה נשתבחה תפילה זו יותר משאר תפילות כל השנה. וגם בגוף האי מימרא צ"ב, שכן כידוע התפילות בכל ימות השנה כנגד תמידים תקנות (ברכות כ, ב) וכמ"ש 'ונשלמה פרים שפתינו' (חושע יד, ג), וכן התפילה נקראת עבודה כמו שדרשו מקרא 'ולעבדו בכל לבבכם' (דברים יא, יג) – זו תפילה' (תענית ב, א). הרי שהתפילה היא כעבודת הקרבות ממש, וא"כ היא קאמר ר"י שאין להם לישראל מה שיכפר עליהם זולתי תפילה של ר"ה ויה"כ ששתיירה בידם. וביותר יפלא מה שהוסיפו עליה רבנן 'אתה בורא אותם בריה חדשה', ומי התפילה גרידא יש בכוחה לשנות את דינו של האדם. ברם עפ"י דברי רש"י הגו' אתי שפיר, שכן בזה נשתבחה תפילת ר"ה ויה"כ יותר משאר כל תפילות השנה, מפני שיש בה כוח 'שברון לב' של אדם העומד על נפשו ביים הדין הגדול והטורא. ומכאן מעלתה וזוהרה – לבטל את רוע גור דינו של האדם, כמבואר בגמ' שם (ואפשר שרבי יצחק הגו' במדרש הוא אותו רבי יצחק הגו' בגמ' שם), והבן.

בברכת לב ללוח ואביר

הרב יהודה דרעי

הרב הראשי וראב"ד באר-שבע

אורות ההלכה

תשובות הלכתיות משולחנו של מורנו המרא דאתרא
הגאון הגדול רבי יהודה דרעי שליט"א

הלכות פסח - המשך

בדיקת חמץ

ש - מתי זמן בדיקת חמץ?

ת - זמן בדיקת חמץ לפי תקנת חכמים, הוא בליל ארבעה עשר בניסן מיד עם צאת הכוכבים. וחצי שעה קודם לכן, אסור באכילת פת או מזונות יותר משיעור כביצה, שמא ימשך בסעודתו. אך מותר באכילת פת או מזונות בפחות מהשיעור הזה, או שאר מיני אוכלים אפילו יותר מהשיעור הזה. ואם עשה שליח שיזכירונו על בדיקת החמץ, מותר לאכול גם סעודת קבע בפת או מזונות יותר משיעור כביצה. כמו כן אסור להתחיל בשינה או מלאכה חצי שעה לפני זמן הבדיקה, שמא ימשך בשנתו או במלאכתו. אך אם התחיל במלאכתו קודם לכן, אינו צריך להפסיקה גם לכשיגיע זמן הבדיקה, וכן הוא הדין לגבי לימוד תורה.

ש - שיעור קבוע המתקיים בבית הכנסת אחר תפילת ערבית, האם צריך לדחותו או לבטלו, כדי לקיים את הבדיקה בזמנה?

ת - אין לבטל או לדחות שיעור תורני קבוע, גם אם הוא נמשך לאחר צאת הכוכבים. וטוב שבסיום השיעור, יזכירו לציבור שעליהם לקיים מיד את מצוות הבדיקה.

ש - האם צריך לכבות את נורות החשמל שבבית, כדי לקיים את הבדיקה רק לאור הנר?

ת - אמנם מצוות הבדיקה לכתחילה היא לאור הנר ולא לאור פנס או חשמל, מכל מקום אין צריך לכבות את נורות החשמל בשעת הבדיקה.

ש - החוגגים את כל ימי הפסח מחוץ לביתם, ונועלים את הבית מערב פסח עד לאחר הפסח, האם הם חייבים בבדיקת חמץ בליל ארבעה עשר?

ת - אם בכוונתם למכור את הבית על כל תכולתו ישירות לגוי או באמצעות הרבנות, אינם חייבים בבדיקת חמץ באותו הבית, ואף על פי שהם לנים בביתם בליל ארבעה עשר שהוא זמן הבדיקה.

ש - העובר לדירה חדשה ביום שלושה עשר בניסן, האם הוא חייב בבדיקת חמץ בברכה בדירתו החדשה? ומה הדין בזה לגבי הדיירים החדשים הנכנסים לביתו?

ת - העובר לדירה חדשה קודם ליל ארבעה עשר בניסן, חייב בבדיקת חמץ בברכה בדירתו החדשה, שכן יתכן שפועלי הבנין הותירו שם שיירי מזון. כמו כן הדיירים החדשים הנכנסים לביתו קודם ליל ארבעה עשר, חייבים בבדיקת חמץ בברכה.

ש - חדר אשר מרוכז בו חמץ ובדעתו למוכרו לגוי במכירת חמץ, האם הוא חייב בדקה?

ת - אם בדעתו למוכרו לגוי על כל תכולתו מערב פסח בשעות הבוקר ועד לאחר הפסח, אינו צריך בדקה, כמבואר לעיל לגבי השוהים מחוץ לביתם בימי הפסח.

ש - יש שנהגו לפזר בבית קודם הבדיקה עשר חתיכות של חמץ כדי ללקטם בזמן הבדיקה. מה הדין אם לא נמצאו כולם בתום הבדיקה, האם צריך לחפש אחריהם כל הלילה עד שימצאו?

ת - ראשית מנהג זה נכון גם על פי הסוד, אך צריך להקפיד שלא יהיו החתיכות גדולות כשיעור כזית, וכן צריך שיהיו עטופים היטב בנייר. אולם אם חיפש היטב בבית ועדיין לא נמצאו כולם, אין זה מעכב אלא יסמוך על ביטול החמץ - הנערך בסיום הבדיקה.

ש - מי שאינו יכול לקיים מצות בדיקת חמץ בליל י"ד בניסן, האם יכולים אשתו או שלוחו לקיים את הבדיקה במקומו?

ת - בליל ארבעה עשר בניסן מיד עם צאת הכוכבים, חייב אדם בבדיקת חמץ לאור הנר בברכה. ואם אין בעל הבית יכול לקיים בדיקה זו מכל סיבה שהיא, רשאי לעשות שליח, או לקיים מצוה זו על ידי אשתו או שאר בני הבית. אולם לא יברך בעל הבית, אלא יברכו הבודקים בפועל. ולכתחילה צריך שבעל הבית עצמו יבטל את החמץ, ויכול לעשות כן בכל מקום שהוא נמצא.

ש - האם מוסדות ציבור כגון בתי כנסיות ובתי מדרשות, או חנויות ומשרדים, או רכב פרטי וציבורי, חייבים בבדיקת חמץ?

ת - מצות בדיקת חמץ בליל י"ד בניסן נוהגת בכל מקום שיש לחוש שמא הוכנס בו חמץ, בין שהוא מקום מגורי הקבוע או ארעי. וחייב הבדיקה חל על בעל הנכס או הממונים עליו. לפיכך צריך האדם לערוך בדיקה זו בביתו, במשרדו, וברכבו הפרטי. כמו כן על גבאי בתי הכנסת והמופקדים על כל מוסד או רכוש ציבורי, לערוך בדיקה זו כהלכתה. ואולם אי"צ לברך אלא על הבדיקה של בית המגורים, ושאר הנכסים הנזכרים נפטרים בברכה זו אפילו כשיש הפסק גדול בין בדיקת הבית - לבדיקת שאר הנכסים.

תענית בכורות

ש - מי שהוא בכור רק לאביו או לאמו, האם חייב בתענית בכורות?

ת - כל בכור מאב או מאם, חייב בתענית בכורות בערב פסח, ובלבד שמלאו לו שלוש עשרה שנה ויום אחד.

ש - האם טוב שקטן בכור יתענה בערב פסח, מדין חינוך?

ת - אין הבכורים הקטנים חייבים בתענית זו, אף מדין חינוך. ומכל מקום כבר פשט המנהג שהאב מתענה במקום בנו הקטן, ואם היה האב בכור בעצמו, מתענה האם במקום בנה.

ש - האם בת שהיא בכורה, חייבת בתענית זו?

ת - יש אומרים שגם בנות בכורות מתענות בערב פסח, אך אין נוהגים כן. ועל כל פנים טוב שגם היא תשתתף במסיבת סיום מסכת בערב פסח, כדי לצאת ידי חובת כל הדעות.

ש - האם יש להחמיר בתענית זו, כדין שאר תעניות ציבור?

ת - מקור תענית זו הוא במנהג שנהגו ישראל, זכר לנס שעשה עמנו הקב"ה אשר היכה את כל בכורי מצרים ופסח על פתח בתי בני ישראל. ועל כן יש להקל בה יותר משאר תעניות ציבור כגון: במקום חולי שאין בו סכנה, או אפילו במקום כאב וצער, וכן חתן בתוך שבעת ימי חופתו, או שלושת בעלי הברית - אבי הבן סנדק והמוהל, ואפילו מי שסיים מסכת פטור מתענית זו. ופשוט שמעוברות ומניקות או אפילו יולדות תוך עשרים וארבע חודש מיום לידתן, אין להן רשות להחמיר בתענית זו.

ש - בכור המשתתף בסעודת מצוה בערב פסח, האם נפטר על ידי זה מתענית?

ת - בכור המשתתף בסעודת מצוה בערב פסח, כגון: סעודת חתן וכלה בתוך שבעה ימי חופתו, או סעודת ברית מילה, או סעודת פדיון הבן, או סעודת סיום מסכת, הרי זה פטור מתענית בכורות. ואף רצוי לעשות כן, כדי שיוכל לקיים את מצוות ליל הסדר כהלכתו.

ש - האם סעודת סיום מסכת צריכה להיות דוקא בפת, כדי לפטור את הבכורות מתענית זו?

ת - נראה שאין צריך להחמיר בזה, ובפרט שבתי הכנסת כבר הוכשרו לפסח, וסעודה בפת תגרום טרחה יתרה לגבאים. ועל כן אפשר לצאת ידי חובת סעודה זו, בטעימת יין או אכילת עוגיות ופירות וכיוצא בזה.

ש - האם צריך שהבכור יהיה נוכח בעצמו בשעת סיום המסכת, או די בכך שיטעום מסעודת הסיום?

ת - טעימת סעודת סיום מסכת בלא שמיעת הסיום, אינה מועילה כדי לפטור את הבכורות מתענית. לפיכך צריך שהבכור עצמו יהיה נוכח בבית הכנסת וישמע מפי הרב את סיום המסכת, ואותם בכורות השולחים שליח במקומם להביא להם פירות או עוגיות מן הסיום, טעות בידם.

ש - האם סעודת סיום ספר הזהר או מסכת משניות, יש בה כדי לפטור מתענית זו, או שצריך דוקא סיום מסכת גמרא?

ת - לכתחילה יש לסמוך על סיום מסכת מן התלמוד, או על ספר מהזהר. ובמקום שאין מצוי מי שסיים מסכת שלמה מהתלמוד או ספר זהר, אפשר לסמוך על המקילים לצאת ידי חובה בלימוד מסכת משניות עם פירוש רבינו עובדיה מברטנורא.

ש - האם הרב המסיים מסכת, רשאי לסיימה בכמה בתי כנסת כדי לפטור בכורות נוספים מתענית?

ת - כיון שסיים באותו יום מסכת במקום אחד, כבר נסתיים לימוד אותה המסכת ושוב אי אפשר לסיימה במקום אחר. ועל כן פשוט שאין בכך כלום כדי לפטור בכורות נוספים מן התענית.

ש - המסיים מסכתות שונות, האם רשאי לערוך סעודת סיום לכל מסכת בנפרד בבתי כנסת שונים, כדי לפטור בכורות נוספים מן התענית?

ת - מותר לעשות כן אף לכתחילה, מפני שהסיום מתייחס לכל מסכת בנפרד, ובפרט שיש בזה כדי לזכות את הרבים ולפטור בכורות נוספים.

היכוננו לביאת המשיח

כמה מחסידי הצדיק רבי ישראל מרח"ק ישוב בבית המדרש ודיברו על המצב. "אוי ויי", נפלטה לפתע אנחה כבדה מפי אחד החסידים. "על מה אתה נאנח?", שאלוהו חבריו. "על הגלות הקשה והארוכה, שאין רואים את סופה", ענה החסיד. מכאן ואילך נסבה השיחה על עניין הגלות הארוכה והגאולה הנכספת. "מדוע הקב"ה מחזיק אותנו זמן רב כל-כך בגלות?", שיגר אחד החסידים שאלה רטרורית לחלל האוויר. "סיבותיו עמו", ענה חסיד אחר. "אפשר כי בכך הוא מבקש להעמידנו בניסיון ולבחון את מידת נאמנותו אליך", השיב שלישי.

"נחת-רוח לפניי שאמרת ונעשה רצוני", הוסיף אחד מבני החבורה. "הקב"ה מתענג על כל רגע ורגע שיהודים מקיימים מצוות בגלות".

כך הוסיפו החסידים עוד ועוד לחפש סיבות לגלות המתמשכת ו"להסביר" את הקב"ה.

לפתע נפתחה דלת חדרו של הרבי והצדיק יצא מן החדר. פיותיהם של החסידים נאלמו דום ביראת-כבוד. ניגש אליהם הרבי והתיישב אל השולחן. "הבה אספר לכם סיפור נאה, שגם אם מעולם לא התרחש, מוסר-השכל בצידו", פתח ואמר. והוא סיפר:

כידוע, לא-מעט יהודים מתגוררים בעיירות נידחות ובכפרים קטנים, שבהם החיים היהודיים דלים למדי. יהודים אלה, שמצערותם, ולעיתים אף משחר נעוריהם, נעשו שוליות אצל בעלי-מלאכה, גדלו בלי תורה ובלי הדרכה. בורותם רבה וידיעותיהם, בכל הקשור לדיני ומנהגי ישראל, אפסיות. פעמים אינם יודעים קרוא וכתוב ובכלל זה ללמוד ולהתפלל.

ואולם גם בקרב יהודים אלה פועם לב יהודי חם, ובהתקרב יום חג נוהגים הם לנסוע לעיר השכנה, לעשותו באווירה יהודית הולמת. במיוחד הם משתדלים לבלות את הימים הנוראים בקהילות גדולות, שבהן יש בית-כנסת ומניין לתפילות.

כאמור, גם מי שאינם מסוגלים להתפלל בעצמם מגיעים לבתי-הכנסת כדי להיות נוכחים בתפילה. מעשה בכפרי אחד, בור גמור, שנודד לעיר השכנה ובא לבית-הכנסת בבוקר ראש-השנה. ישב והביט נכון, מבלי שתהיה לו יכולת כלשהי להתפלל או לדעת מה הציבור עושה בשעה זו. כשהגיע הציבור לתפילת שמונה-עשרה, אחז רגש התעוררות בלב המתפללים והם החלו להתייפח.

לא הבין הכפרי ותמה בליבו – על מה ולמה בוכים הם? הלוא שום קטטה לא פרצה ביניהם וכל אסון לא ניחת על ראשם מאז החלה התפילה!?

הרבנות והמועצה הדתית באר שבע

הודעה חשובה

תושבי באר שבע היקרים,
לאור המצב הקשה אשר נקלענו אליו
בעל כורחנו הריני להבהיר בזאת כי:
משרדי הרבנות והמועצה הדתית
נותנים מענה בשירותי הדת
(במתכונת מצומצמת)
והכל לפי הנחיות משרד הבריאות
ובהתאם למצב.

שאלות בנושא היערכות לפסח כגון:
מכירת חמץ וכד', ניתן להתקשר
לרב אברהם טריקי שליט"א
נייד: 054-4586152

בברכת

"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"
"בניסן נגאלו ובניסן עתידים להיגאל"

יהושע (שוקי) דמרי
ממונה המועצה הדתית

מכירת חמץ

מכירת החמץ תתקיים בבנין הרבנות והמועצה הדתית באר-שבע-רחוב התלמוד 8
החל מ-א' בניסן תש"פ (26.3.20)
ועד יג' בניסן תש"פ (7.4.20)
החל מהשעה 9:00 ועד השעה 14:00
וכן בבתי הכנסת באמצעות רבני בתי הכנסת בלבד.

עקב המצב

המכירה במשרדי הרבנות והמועצה הדתית
תתקיים בכפוף להוראות משרד הבריאות.

כשרות המוצרים בקניית מוצרים לפסח יש לוודא שלמוצר יש כשרות לפסח תש"פ

מגוף המוסמך וידוע הרשאי לתת הכשר למוצרים אין להסתמך על מדבקות הכתוב עליהם כשר לפסח

הציבור מתבקש לתרום בעין יפה
למבצע קמחא דפסחא
של הרבנות והמועצה הדתית – באר-שבע
התרומות ניתנות
למבצע "קמחא דפסחא" בלבד!

חשב הכפרי וחשב, ולבסוף הגיע למסקנה – אין זאת אלא שהם בוכים על שהתפילה מתארכת יתר על המידה, ובטנם מקרקרת מרעב, שהרי מהבוקר לא בא לפיהם כל דבר מאכל. רעבים הם אפוא!...

מכיוון שגם הכפרי היה רעב, הצטרף לקהל ובכה גם הוא. בינתיים הסתיימה תפילת שמונה-עשרה, והמתפללים חדלו מבכיים. שוב עוררה התנהגות המתפללים את תמיהת הכפרי – הרי איש מהם לא אכל בינתיים דבר ורעבונם אך הוסיף וגבר, ומדוע אפוא הפסיקו לבכות? הניח הכפרי את ראשו בין כפות ידיו והתעמק בהרהורי, כשפניו לובשות ארשת רצינית. לפתע נזכר כי קודם שעזב את בית מארחו, בדרך לבית-הכנסת, הבחין בעקרת-הבית המניחה בתוך סיר החמין נתח בשר קשה, הדורש בישול איטי וממושך. בשר זה, ככל שהוא מתבשל יותר, נעשה רך וטעים יותר.

זו אפוא הסיבה שהמתפללים פסקו מבכיים, אמר הכפרי בליבו, שכן הם נזכרו בבשר המתבשל לאטו, והוא משתבח והולך ככל שהתפילה מתמשכת. השתכנע גם הכפרי עצמו כי אין הצדקה לבכי, נתקרה דעתו והוא חדל מלהצטער ולבכות.

כעבור שעה החלו התקיעות ולפתע פתחו המתפללים בפרץ חדש של בכי. הפעם היה הבכי קורע-לב.

ממש. הכפרי, רעב ומוותש, התחיל לחשוב מחדש, בניסיון לרדת לעומק דעתם של המתפללים. על מה בוכים הם עכשיו? שאל את עצמו. אימץ הכפרי את מוחו עד שלבסוף התיישבה תמיהתו – אמנם הבשר יהיה טעים ורך יותר ככל שיתארך בישולו, ובכל-זאת, כמה זמן אפשר לחכות?!... הצטרף אף הוא לבכי המתפללים.

סיים הרבי את סיפורו, קם ממקומו ושב לחדרו.

אך יצא הרבי החלו החסידים לדון בסיפורו ובמוסר-ההשכל שבצידו. היה ברור להם כי הרבי, אף שלא היה עד לשיחתם הקודמת, כיוון לתוכנה. הם הבינו כי סיפורו של הרבי אינו אלא משל.

והנמשל: אמנם ככל שהגלות מתמשכת תהיה הגאולה גדולה ומופלאה יותר, אבל סוף-כל-סוף, המצב הזה, שעם-ישראל סובל ונרדף שנים רבות כל-כך, מוכרח כבר לבוא לקיצו, שהרי, כפי ששאל הכפרי הפשוט, כמה זמן אפשר לחכות!?

לעילוי נשמת

הרב יוסף שלמה טריקי זצ"ל

בר עליה ז"ל

והרבנית רחל טריקי ע"ה

בת סימיו ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

